

בראש של חמאס: מה ארגון הטרור מתכנן

written by אלי קלוטשטיין | 22.10.2025

קצת יותר משבוע חלף מאז שחמאס החזיר לישראל את יתרת כל החטופים החיים ברצועת עזה, שאותם החזיק במשך שנתיים. אנשים רבים, ואני בתוכם, סברו שהוויתור על החטופים יהיה הדבר האחרון שחמאס יעשה לפני שיובס סופית, מפני שזהו קלף המיקוח הטוב ביותר שהחזיק נגד חיסול מוחלט של כוחו, הגלייתו מעמדת הכוח ברצועה וכפייה על ישראל לסגת מהרצועה. אף שבינתיים ארגון הטרור לא עומד בתנאי העסקה בכל הקשור למסירת גופות החטופים שנרצחו בידיו, עדיין יש לתהות כיצד הגענו עד הלום ומה מניע את חמאס בעת הזאת.

השאלה הזאת מתחדדת עוד יותר לאור ההנחה כי המתווה האמריקני שחמאס הסכים לו כעת מיטיב איתו פחות מדרישותיו לאורך כל המלחמה. במשך כל השנתיים שחלפו מאז אירועי 7 באוקטובר התעקש חמאס על ארבעה תנאים להחזרת החטופים [1] סיום מוחלט של המלחמה, שיקום הרצועה, שחרור אסירים מבתי הכלא הישראלי ונסיגה מוחלטת של צה"ל מכל הרצועה. עם זאת, במסגרת ההסכם הנוכחי שיקום הרצועה מותנה בפירוק חמאס מנשקו, ואפילו סיום המלחמה [2] שעליו הכריז הנשיא דונלד טראמפ, וגם ראש הממשלה בנימין נתניהו הסכים איתו – מותנה בהמשך יישום שלבי ההסכם. ישראל וגם ארה"ב מאיימות כל העת לחזור ללחימה, על אף הערבונות שבוודאי קיבל ארגון הטרור מהמתווכות ובטח גם מהבית הלבן.

יתרה מכך, התנאי האחרון שדרש ארגון הטרור [3] אולי אחד החשובים ביותר מבחינת חמאס [4] לא התמלא כלל כעת, שכן צה"ל שולט עדיין בכמחצית מהרצועה. לפי המפות של מתווה טראמפ, צה"ל גם לא אמור כלל לסגת בסופו של התהליך מהפרימטר ומציר פילדלפי. העובדה שצה"ל החל לסמן גבול "קבוע" באמצעות עמודי ציון צהובים מעידה אולי על צדקת החששות של חמאס בעניין זה, שחרד מהאפשרות שצה"ל יישאר זמן רב ברצועה ויקבע עובדות בשטח, בהיעדר התקדמות במשא ומתן.

אז למה חמאס קיבל את המתווה? איך יכול להיות שפתאום התגמש וניאות לוותר על חלק מהנקודות הכי חשובות לו? ניתן לציין כמה סיבות למפנה בעמדתו של ארגון הטרור העזתי. ראשית לכול הוא הלחץ הצבאי הישיר שהפעילה ישראל על חמאס ומפקדיו. צה"ל התקדם ותפס עוד שטחים באחד מבסיסי הכוח האחרונים של הארגון, העיר עזה, הרג עוד מפעיליו וממפקדיו, השמיד נכסים אסטרטגיים ופגע במסד התמיכה האזרחית בחמאס כשפינה מאות אלפי בני האדם מהעיר למחנות ארעיים.

גם ניסיון החיסול של ראשי חמאס בקטאר הפעיל עליהם לחץ. הם הבינו באופן מוחשי ביותר שהמשך המלחמה סדק את החסינות שחשבו כי נהנו ממנה במדינות ערב, וכי ישראל תרדוף אותם ותנסה גם להרוג אותם [5] ולא רק בלבנון או בסוריה. חיי הפאר הנוחים של מנהיגי ארגון הטרור בדוחא או באנקרה הפכו לפתע נעימים פחות, והמחשבה כי גם הם עצמם עלולים לשלם

בחייהם פעלה את פעולתה.

יש גם תוצאה נוספת להתנקשות הכושלת בדוחא: המדינות שמארחות כיום את ראשי חמאס נקלעו למצוקה, וחשו כי הלחץ מגיע גם אליהן. ישראל העזה "להשתולל", להיות הבריון השכונתי, ולפגוע במנהיגי ארגון הטרור בשטחה של קטאר ☹️ שהיא גם ידידה קרובה של ארה"ב. ישראל לא נרתעה מלשלם את המחיר על הפעולה, אפילו קיבלה עליה אחריות בריש גלי, והבהירה בכך שגם מי אשר ייתן מחסה לראשי חמאס במהלך המלחמה יעמוד על הכוונת שלה.

התוצאה של המהלך הזה הייתה שמצרים, קטאר וטורקיה החלו להפעיל לחץ בגיבוי אמריקני על ראשי חמאס, בניסיון להביא אותו לוותר על חלק מעמדותיו. יתרה מכך, טראמפ עצמו הפעיל לחץ ישיר על חמאס, ואיים כי כישלון להגיע למתווה של הפסקת האש לא יותיר לו ברירה כי אם לפנות את הדרך לפעולה של צה"ל בכל שטח הרצועה.

צירוף הנסיבות הזה הביא את חמאס ומנהיגיו להבנה שהחזקת החטופים בעת הזאת הפכה לנטל, שכן היא מעכבת את סיום המלחמה ועולה במחירה על התועלות. ישראל לא תנצור את האש ללא כל החטופים בידיה, כפי שהצהירה כמה פעמים, ומנגד חמאס היה זקוק להפסקת הלחימה מאוד. נצירת האש משרתת אותו, כמו גם שחרור האסירים והכנסת הסיוע, גם אם במידה פחותה יותר. בנוסף, ראשי חמאס תפסו שהזמן משחק לטובתם, וכי פירוק הארגון מנשקו לא יתבצע אם צה"ל לא יימצא בשטח בעצמו, כולל בבסיס הכוח של הארגון בעזה. המטרה הייתה, אם כן, לסיים באופן מוצהר את המלחמה, ולסלק את צה"ל מהעיר עזה כדי לאפשר התארגנות מחדש.

מורחים את הזמן

השלמת השלב הראשון בהסכם והעובדה שצה"ל נסוג מהעיר עזה מניחה כעת לחמאס לעבור ממצב של מלחמה על הישרדותו ועל חייו למהלך שבו יבסס מחדש את כוחו ויתעצם לקראת התחדשות הלחימה מול ישראל בהמשך הדרך.

המאפיין העיקרי של הטקטיקה שבה נוקט חמאס כעת, לפיכך, היא משיכת זמן ☹️ כדי למנוע בבוא העת את פירוקו מנשק, במטרה להשליט את מרותו בעזה ובשביל למנוע את חידוש הלחימה. בכירים בחמאס לא התביישו להצהיר כי מטרתם כעת אינה להניח את כלי הנשק שברשותם, כי אם להגיע ל"הודנא" ארוכת טווח מול ישראל למשך 3-5 השנים הקרובות.

חמאס החליט, לפיכך, "למרוח" למשל את תהליך מסירת הגופות, בניגוד לסיכומים המוקדמים ☹️ וזאת אף שישראל פרסמה שהיא יודעת שיש לארגון גישה אליהם, וכי הוא מעכב את המסירה בכוונה. כך, במקום להעביר את מרבית הגופות במרוכז מיד אחרי החטופים החיים, כפי שסוכם מראש, ארגון הטרור החל לתת לישראל כמעט מדי יום או יומיים גופה אחת או שתיים. הוא גם מערים קשיים ואומר כי הוא מסתבך בניסיון החילוץ את הגופות, ייתכן במטרה לקבל תמורתן מחיר נוסף, ואולי אף ציוד כבד לחפירה ☹️ שכמובן ישמש אותו לאחר מכן לניסיונות ההשתקמות.

כלפי חוץ, למעט במקרים של "תקלות" כמו ראיונות לא רצויים של בכירים בתנועה (ע"ע מוחמד נזאל ברויטרס, שהצהיר על כך שחמאס לא יניח את נשקו וספג זעם רב), מקפיד הארגון לא לסתור בגלוי את הרעיון של פירוקו מנשק. הוא רק מצהיר כי הרובים דרושים לו לצרכים פנימיים, ומנסה להתנות את המשך המשא ומתן והוויתורים שנדרשים ממנו בו בצורך להגיע ל"הסכמה לאומית רחבה". ראשי חמאס גם מביטים צפונה, לעבר לבנון, ומבינים כי היעדר ההצלחה לפרק את חיזבאללה מנשקו מבשר טובות לגביהם, וכי אם יצליחו לקבע את המציאות של היותם שם לאורך זמן ² הסיכוי גדל שיישאר בידיו.

בינתיים חמאס מנטרל את האיומים על שלטונו בשטחים שבהם הוא מצוי, ופועל במהירות רבה להטיל את אימתו על האוכלוסייה האזרחית. בנוסף, הוא החל לאסוף נפלים של פצצות ישראליות ונשק שנזנח מאחור, ובוודאי גם מאמן את פעיליו החדשים בסתר ומרענן את התוכניות המבצעיות שלו ³ בסיוע נדיב של המשוחררים הטריים, מרצחים עם ניסיון וידע שבוודאי יעזרו לו להתמודד עם צה"ל, ויצאו לפני זמן קט מהכלא עם הרבה מוטיבציה לבצע פיגועים.

הארגון גם מחפש דרכים אחרות לשבור את המשוואה הקיימת מול צה"ל. אחד מלקחי המלחמה שחמאס בוודאי שם עליהם דגש הוא שחטיפה היא נשק אסטרטגי, שמפלג מבפנים את החברה הישראלית, מניב לו מחירים נאים, ואף יכול לגרוף פירות מדיניים ⁴ כמו לעצור מלחמה, למשל. למרות שהחטופים הפכו נטל על חמאס אחרי שנתיים, אין משמעות הדבר שבנקודת זמן אחרת ובמצב אסטרטגי שונה השווי של חטופים נוספים לא יזנק.

לכן המצב הנוכחי מדרבן את חמאס לנסות לבצע פיגועי חטיפה נוספים, בעדיפות לחיילים בעזה, שנמצאים איתו בחיכוך מתמיד ומהווים מטרה זמנית יחסית. ייתכן שזו גם הייתה אחת המטרות העיקריות של הפעולה ברפיח השבוע, שבה נהרגו שני חיילי צה"ל. חמאס ניסה לבצע פיגועי חטיפה כאלה גם בשלבים קודמים של המלחמה, וסביר להניח שימשיך לנסות לעשות זאת. לשם כך הוא צפוי לאתגר את צה"ל ואת הקו הצהוב, ולנסות לפגוע בחיילים שמוצבים שם.

משימה אחרת של הארגון היא ביסוס כוחו הפוליטי ויכולת השליטה שלו ⁵ גם אם מאחורי הקלעים ⁶ בניהול הרצועה "ביום שאחרי". הוא ינצל את הלחץ הערבי להקמת כוח משימה לשמירת השלום בעזה במקום חיילי צה"ל כדי לדחוק את ישראל החוצה, ויבקש לדחוף להקמת ממשלה טכנוקרטית שהוא יוכל לשלוט בה מהצללים. הוא כבר פועל כך, לפי הפרסומים, ומשתתף בבחירת השמות שיעמדו בראשות הממשלה הזאת.

זמן המבחן

יש יסוד לא מבוטל להניח שאולי אין לישראל דרך לעצור את חמאס מלהשתלב בניהול עזה ביום שאחרי או למנוע ממנו להשיג כוח פוליטי ברצועה, על אף כל מאמצינו. תחת זאת, ייתכן שכדאי לה להתרכז בתוכניות לבלום אותו מלהתעצם מחדש ולצבור יכולות אסטרטגיות שאבדו לו במהלך המלחמה, עד שיהווה איום מחודש על העורף הישראלי. גם משימה כזו, אפילו אם תתבצע בשיטה הנוכחית שנוקט צה"ל נגד חיזבאללה ⁷ קרי, כתישה מדורגת, חיסול פעילים

והשמדת נשק, בעיקר מהאוויר ² צריכה לשמור על איזון עדין בין פעילות סיכול ממוקדת מאוד ובין הידרדרות לעימות רחב יותר.

המדינות המתווכות, וארה"ב בפרט, צפויות בהקשר הזה לשמש מנוף לבלימת ישראל. הן לא ייתנו לה לחזור במהירות למלחמה בעצימות גבוהה, וטראמפ מאוד לא מעוניין לראות את חידוש הלחימה. עקב כך, הוא יהיה מוכן "לספוג" גם אירועים כגון הוצאות להורג פומביות או תקיפת חיילים. חמאס ינסה ללכת על הגבול הזה בזהירות ולשחוק אט-אט את הרגישות האמריקנית בעניין, עד להשלמה מעשית עם קיומו של חמאס כגוף מוביל ברצועה שישמור על נשקו. לא פלא, אם כן, שהאמריקנים כבר מדברים על התחלה של שיקום עזה באזורים שבהם חמאס לא נמצא ³ מעין קיבוע של המציאות שבה חמאס נותר על כנו, אך ישראל שולטת בחלקים מהרצועה.

כמו כן, צריך לזכור שארה"ב מאוד מעוניינת לקדם תהליך אזורי רחב יותר, וחידוש הלחימה אינו עולה בקנה אחד עם מימוש התוכנית הזאת. לפיכך היא צפויה לרסן את ישראל, שגם בקרבה יש לא מעטים שמעוניינים לזכות בפירות ארוכי טווח בתמורה לשקט קצר טווח.

ייתכן שאולי בדומה ללבנון, בישראל יש מי שבונים על כך שהתהליכים החברתיים בעזה יעשו את שלהם. הם סבורים שאחרי המלחמה, לאור הביקורת הציבורית על חמאס, האזרחים יורידו אותו מעמדת הכוח שלו, יקום ממשל מתחרה, והוא לא ייהנה משיתוף פעולה בדומה למה שקרה ברצועה לפני המלחמה. אך המצב בעזה לא דומה למה שקורה בארץ הארזים, ואין באמת חלופה אמיתית לפי שעה לחמאס. הוא גם צפוי לדכא בכוח ובמהירות כל ניסיון לעצב חלופה כזו.

החודשים הקרובים יהיו עת המבחן של ישראל, והיא מוכרחה לתת את הטון ביחס לרצועה. הלחץ האמריקני עליה צפוי להיות כבד, ולראיה הביקורים של הבכירים מארה"ב השבוע בארץ. אך ישראל היא מדינה ריבונית, ועליה לשמור על האינטרסים הביטחוניים שלה לפני כל דבר אחר. אסור שמראות כמו 7 באוקטובר יחזרו. לכן אל לנו להתפשר על נקודות קריטיות, וחובה עלינו לדרוש מארה"ב לפרוע את השטרות הפומביים שהנשיא הבטיח אם חמאס לא יתפרק מנשקו.

סביר להניח שכהרגלו, טראמפ מפריז באיומיו מתוך תקווה שדבריו ייצרו רושם גדול די הצורך לקידום המטרה שהוא מעוניין בה, וכי אין באמת בכוונתו לשלוח כוחות להשמדת חמאס. אומנם אין לזלזל בכך שהוא הצליח להביא כמה הישגים באמצעות איומים כאלה, כולל שחרור החטופים, אך לא תמיד המציאות מתיישרת עם רצונו. ישראל צריכה, במידת הצורך, לשקול אמצעי לחץ על האמריקנים במקרה כזה, כמו לחשוף מידע מכריע על התחמשות חמאס באופן שלא ניתן יהיה להתעלם ממנו ⁴ מה שיחייב את האמריקנים להבין כי לא ניתן להשלים עם המצב הנוכחי, וכי הוא יבזה את הנשיא ואת הצהרותיו.

כמו כן, ייתכן שניתן להצהיר פומבית על "תאריך יעד סופי" להתקדמות בפירוק הנשק של חמאס, ולנסות לשכנע את האמריקנים שאחרי תאריך זה לא תהיה ברירה אלא להיכנס ללחימה שוב. אך במקביל צריך לשקול אם שווה להיקלע לעימות עם האמריקנים אם לא יסכימו איתנו,

שכן חידוש הלחימה משמעותו הרס החזון האזורי שלהם, וכאמור הם ינסו לסכל כל התפרצות נוספת של אש הקרבות.

מכל מקום, ישראל צריכה גם לקחת חלק בדיונים על "היום שאחרי" בעזה. לא ניתן להשלים עם כוח שייכנס לרצועה מבלי שחמאס יפורק מנשקו, מה גם שזהו לא תסריט סביר § אף כוח לא ירצה לעשות זאת במצב כזה. חששות של המדינות המיועדות לקחת חלק בכוח הזה כבר נשמעו השבוע בעיתונות הבינלאומית. בנוסף, גם אם הכוח הרב-לאומי יקום, יש "קווים אדומים" שישראל לא יכולה לקבל, ונוכחות טורקית בעזה היא אחד מהם.

לבסוף, יש להגיב בחומרה גדולה מאוד על הפרות של הפסקת האש מצד חמאס, ולהבהיר לו כי צה"ל יסב לו נזק בנקודות רגישות וכואבות, כולל באמצעות חיסולים, פגיעה בתשתיות עיקריות כגון מנהרות או מבנים חשובים. גם כאן יש לשמור על איזון ברור, מעין "משוואות", כדי לא להיגרר ללא רצוננו ללחימה עצימה, אך להבהיר את הנקודה שלא נבליג על התחמשות או פגיעה בחיילינו. כעת אנו מעצבים את המציאות לדורות הבאים, ואסור לנו להפגין חולשה § לא אל מול ההפרות הללו, וגם לא מול ניסיונות ההתעצמות שצפויים להתגבר.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 22 באוקטובר, 2025.